

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

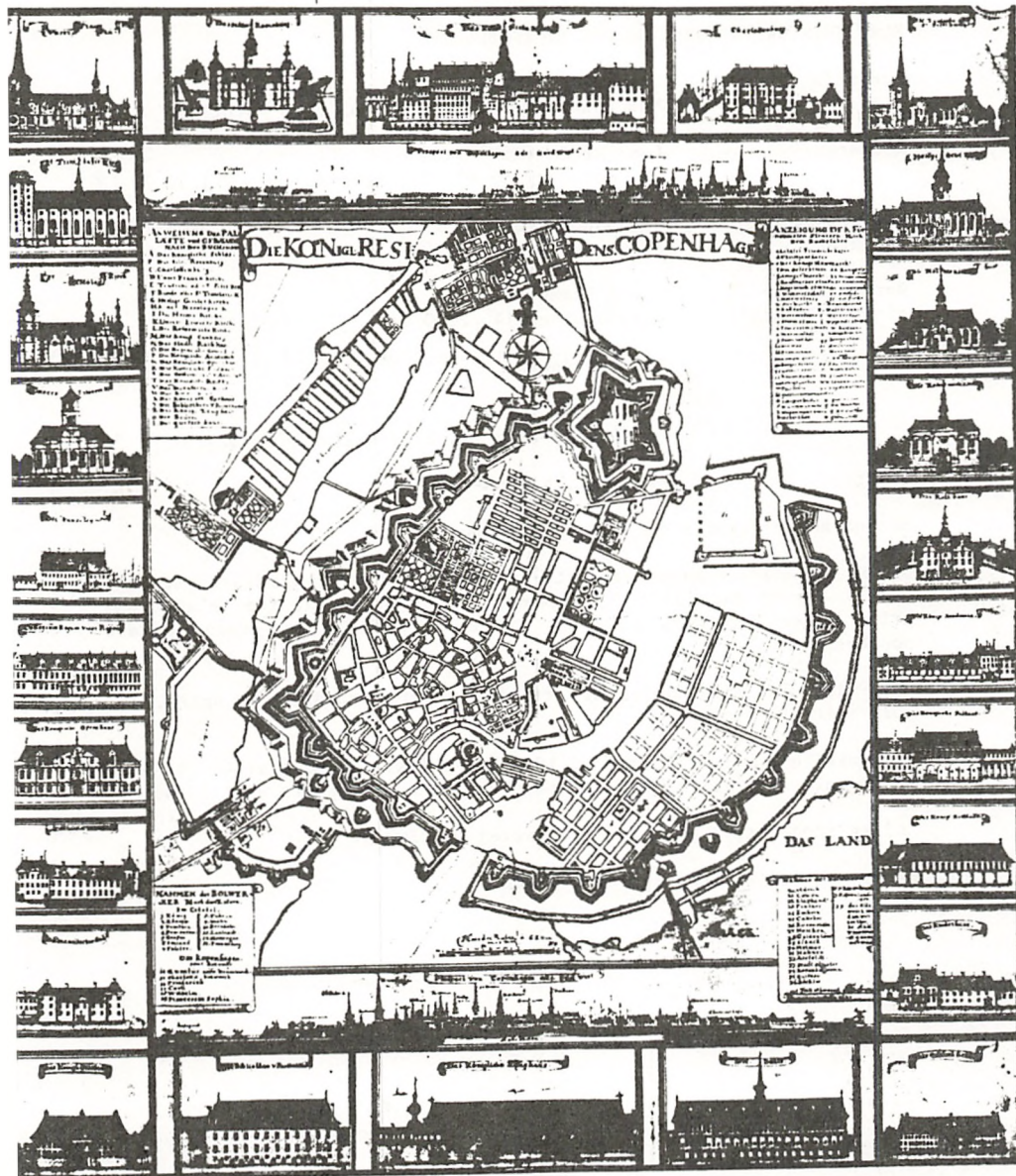
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

slægt og stavn

nr. 2 maj 1986

S L Æ G T O G S T A V N

ISSN 0107 - 539x

udgives af
SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORKØBENHAVN

Formand: Jørgen Aasberg
Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup - (02) 97 01 71

Kasserer: Lone Wredstrøm
St. Kongensgade 89, 2., 1264 K - (01) 32 79 13

Ansvarshavende
redaktør: Pia Bondesson
Nordre Røsevej 1, 2300 S - (01) 58 38 78

Øvrige redak-
tionsmedlemmer: Bjørn Sommer
Åboulevarden 14, 2200 N - (01) 35 23 89

Lone Wredstrøm

Grethe Aasberg
Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup - (02) 97 01 71

Tryk: Reproset, København

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer.

Bladet udsendes 4 gange om året - sidst i februar, begyndelsen af maj, midt i august samt midt i december. Hvis De ikke har fået bladet omkring disse terminer, bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Dead-line for indsendelse af artikler er 20. januar, 20. april, 20. juli samt 20. november.

For enkelte numre er prisen kr 10 eller i årsabonnement kr 40 (4 numre pr årgang), der kan indbetales på foreningens girokonto nr 2 20 86 28.

Indlæg sendes til: Nordre Røsevej 1, 2300 S.

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

SAGN OM EN PRÆSTEGÅRDSBRAND i Sjelle Sogne, Framlev Herred, Århus Amt 1710 den 23. Januar.

v. Bjørn Sommer

Skolelæreren i Åle, K. P. Dalin, har meddelt flere sagn til folke-mindesamleren E. Tang Kristensen. Blandt disse skal her nærmere omtales ét, trykt i "Danske Sagn", bind II, som nr. J 175(1893).

"I begyndelsen af forrige århundrede brændte Sjelle præstegård. Ilden var påsat af en pige, der tjente i præstegården. Hun blev brændt for sin udåd på en høj, og der lyste i mange år efter højblus (vættelys) til tegn på pigens uskyldighed. Hun var nemlig bleven forgjort af en student, og det lå i forhekselsen, at hun skulde øve denne misgjerning. Han var bleven så vred på hende, fordi hun var kommen til skade med at brænde hans ene støvle, da hun skulde børste den".

Vi kan straks forvise til skrønernes verden, at pigen skulle være brændt for sin udåd. Brandstraffen var nemlig forbeholdt hekseri og som straf afskaffet i slutningen af det syttende århundrede. Om branden oplyser Wiberg, III, s. 39 under omtalen af den ottende lutherske sognepræst i Sjelle, følgende:

"23/1 1710 blev der fire gange sat Ild paa Bygningen af en røgterpige; Vaaningshuset frelstes; til taknemmelig Erindring gav han 100 Rigsdaler til de Fattige".

En af Wibergs kilder, nemlig manuskriptet "Historiske Efterretninger om Præsterne og Præstekaldene udi Aarhus Stift" befinder sig på Det kongelige Bibliotek. Under Framlev Herred, Sjelle Skjerring og Laasby Sogne læser man (fol. 349): "Han gav 100 Rdlr. til de Fattige i Sognet til en taknemlig Erindring for den uformodentlig Redning den bedste Deel af Præstegaarden vederfores i en ulykkelig Ildebrand, som blev passat 4 gange om Natten mellem d. 23 og 24 Januarii 1710 af en Røgterpige". Nogenlunde det samme læses på fol. 243 under "Donationer", dog med den tilføjelse, at "Renten af de 100 Rdlr. skal aarligen uddeles til ny Aars Dag eller i ett nest fravigte inden d. 23 Jan: til fattige almisse lemer i Sielle og anexerede Sogne".

Præsten i Sjelle, Skjerring og Låsby Sogne, var i 1710 Hr. CHRISTEN MADSEN SOMMER, født i Århus ca 1654 som søn af handelsmand MADS CHRISTENSEN (1) og hustru JOHANNE J. D. (2).

1679 4/8 kaldedes han til sognepræst i Sjelle, men opnåede først kgl. konfirmation herpå 1696 22/2 (3). 1708 blev han herredsprovst og afstod 1716 kaldet til sin søn Otto Sommer (d. 1768). Selv døde han 28/10 1720 og blev begravet 6/11 s. år, thi "Historiske Efterretninger ..." angiver den rette dødsdato med forkert Årstal (1729) - og "Wi-berg"ret dødsår med påviseligt forkert dato ("28/12"), da begravelsesdatoen haves fra kirkebogen. Årstalsangivelsen 1729 må være en skrivefejl for 1720, idet manuskriptet rigtigt hævder, at præsten døde "da han havde været Præst i 42 Aar og Proust i 13 Aar".

I første ægteskab med METTE PEDERSDATTER BREDAL (død ca. 1684), en præstedatter fra Dover-Venge sogne (4), havde han datteren JOHANNE MARIE, gift 1701 med præsten Hr. Søren Ottesen Grønbech i Røgen (5). I andet ægteskab med IDE MARGRETHE OTTESDATTER HASLUND, begr. 1738 15/12, 84 år og 6 dage gammel (6) havde han børnene OTTO (ca. 1687-1768 6/7), præst i Sjelle 1716-58; MADS (ca. 1688-1755, begr. Bjerge 17/6), herredsfoged i Bjerre-Hatting herreder fra 1725; SEIER (ca. 1689-1749 9/1, begr. Næsborg 17/1) ejer af Skavngård i Vindum, men død som forpagter på Tolstrup Nørgård; METTE MARIE (ca. 1693-15/7 1763, begr. 25/7), g. 6/10 1712 m. Hr. Hans Nielsen Hjersing, præst i Skivholme og Skovby; og endelig ELLEN MARIE (ca. 1696-31/3 1767, død i Høver, Storring sogn), g. 1724 med birkedommer Johannes Snell, enke-mand efter 1. ægteskab med Catherine Elisabeth Wraae (7).

Af sønnerne blev Otto optaget på Universitetet 18/7 1704, hvor han fik Ole Rømer som præceptor (8) og Seier kon dertil fra Horsens Skole 11/7 1711 (9).

23/1 1710 var Otto Sommer endnu at betegne som student; men 15/12 samme år blev han cand. theol hos faderen. Således er det vel rigtigt at betragte Otto Sommer som den student, der i sin vrede over den brændte støvle skal have forgjort tjenestepigen.

Det ligger ofte i et sagns natur at give sandsynlige forklaringer på ulogiske hændelsesforløb. Sagnet kan have en historisk kerne. Faktisk var jo en af præstens sønner student på dette tidspunkt. Vi behøver dog ikke at tro på, at pigens handling er motiveret i en situation som den med støvlerne. Dog forsøger man vel ikke at påsætte ild fire gange, medmindre der er tale om en hævnakt?

Kernen i sagnet kan være, at forholdet mellem studenten Otto Sommer og tjenestepigen i omegnen har været omtalt som ansændt. Men dette igen behøver kun at afspejle den rygtedannelse, der er opstået som følge af branden. Vi kommer altså ikke nødvendigvis nærmere en forklaring på brandens motiv.

Brandens følger derimod er beskrevet i Danske Kancellis Jydske Register 1710, sag nr. 39, fol. 501-02, hvor Hr. Christen Madsen Sommer d. 5. April bevilges 1 rigsdaler af hver kirke i Århus Stift til sin afbrændte præstegårds bebyggelse:

"F 4

G: a: V: at eftersom Hr. Christen Madsen Sommer ... for os allerunderdanigst haver ladet andrage, hvorledes den 23 Januarii sidst afvigt, af hans Tjenestepige Anne Nielsdatter, fire gange på hans Præstegaard skal være Ild antændt, og derved ei alleene 70 bindinder Huus med indenluch. Korn være opbrændt, men hand end og paa en stor deel af hans Lösöre og bohave stor Skade have taget..".

En genpart af Hr. Christens Fundats af 24/1 1710, hvori han skænker 100 rigsdaler til de fattige, findes i "Skifteprotokol for Framlev Herreds Provsti" 1721, fol. 250 f. Heri omtales tjenestepigen som "røgterpige" og Ide Margrethe Ottosdatter Haslund udtrykkelig som Christen Sommer "anden Hustru". Pengene og ansvaret for deres fordeling overgår ved skiftet til sønne Otto Sommer, der selv senere øger hovedstolen med 100 rigsdaler.

Desværre mangler bilagene til "Jydske Register 1710", nr. 39. Ventsigt havde man her kunnet finde mere udførlige oplysninger om sagnets hovedperson, røgterpigen Anne Nielsdatter.

I "Danske Lovs" Sjette Bog, Kapitel 19, Artikel 1 hedder det imidlertid: "Setter mand Ild i anden Mands Huus eller Skov med Villie, da er det Mordbrand, og vorder hand tagen derved, have forgiort sin Hals, og enten brændis eller stæglis, og Skaden gieldis igien af hans Gods, og fyrretyve Lod Sølv til den, der Skaden fik, og til Kongen ligesaa, og til Husbonden han Boeslod".

Anne Nielsdatters skæbne var altså den at blive halshugget og siden brændt - eller steiles -. Ordene fra "Danske Lov" uddyber altså vor forståelse af sagnets ord om brandstraffen.

Højen, hvor det foregik, er desværre ikke nærmere kendt.

NOTER:

1. Fødselsåret: Aarh. Stifts Aarb. 1918, s. 45 note 1 (v. Edv. Egeberg). Mads Christensen boede i Studsgade i et hus tilhørende Århus Domkirke (Aarh. St. Aarb. 1834, s. 39). I Kømmerregnskaberne nævnes han her 1671-83. 1683 er bådmandsskatten den eneste, han betaler. Hustruen nævnes levende i Kop- og Kvægskatteregnskabet 1678, men er død før 1683 19/4, da enkenmanden opsiges sit borgerskab for at flytte til sin søn i Sjelle (Årh. Borgerskabsprot. 15; S. Nygårds Samlinger). Var 5/5 1684 i Sjelle og benævnes da "fordum Borger og Handelsmand i Aarhus" (Framlev H. Provstis Skpr. 1721, fol. 222) - samt Christen Sommers "arveFader". Han døde i Sjelle iflg. et bevareret brudstykke af ligprædikenen over ham (persh. T. 5 Rk. VI, s. 181). Da han betaler bådmandsskatten er han vel den M. C. fra Århus, som 1656 13/11 fik borgerskab som skipper. Forældrene var kappellan ved Århus Frue Kirke 1616-26 Hr. Christen Madsen og hustru Margrethe Lauritzdatter Bording eller Borum (død 1/3 1648) - g. 2 m. Terkel Andersen (død 1631) og g. 3 m. Christen Jensen Kier (Årh. Overformynderes Protokol 1617-1654, 7 b, 8, 34 og 52 b; Østjy. Hjemst. 1944, s. 112; HUBERTZ: "Aktstykker .." II, s. 208 ff.). Ved skiftet e. Christen Madsen 21/9 1626 nævnes børnene efter alder: Maren Christensdatter, Mads Christensen, Margrethe Christensdatter og liden Maren Christensdatter. "Mandtal over dennem som har nogen udi Tieneste" 1672 nævner Mads Cristensen i Studsgade med 1 pige Maren Christensdatter - sikkert en af søstrene.
2. I boet efter Christen Sommer er flere genstande med initialerne M C S og J J D kombinerede: 2 tinfade (fol. 185 b + 206 a), 8 gammel-dags tinfade (fol. 185 b). I dagligstuen står (fol. 186 b) "En rød Malet huul fyrkiste med 3 blaa Jern og nafn M C S J J D sammendraget" - i "Grønstuen": "En stor fyrkiste marmoeret og med 5 blaa Jern og nafn M C S J J D sammendraget, og med slet låg" - samt: "6 sortbrune Trøstole med nafn C M S J J D i tværs". Det sidste er eksempel på en skrivefejl.
3. "Jydske Registre" 1696, fol. 78, nr. 22; "Ny Kirkehistoriske Samlinger" IV, s. 443.

4. "Skifteprot. for Framlev H. Provsti" 1721, dol. 222: Forskrivelse af 5/5 1684 fra Christen Madsen Sommer til datteren Johanne Marie Sommer ang. arv efter hendes moder Mette Pedersdatter Bredal. Vidner: Svigerfaderen Hr. Peder Bredal, sognepræst til Dover-Venge, forrige Provst Hr. Niels Madsen Fog i Storring-Stjør-Galten, Kære Svogre Hr. Søren Nielsen i Brabrand, designeret Sognepræst til Brabrand-Losted, og Hr. Niels Bredal i Svelstrup, designeret sognepræst til Dover-Venge, saa og min Kære Fader Madz Christensen, for-dum Borger og Handelsmand udi Aarhus. Mette Bredals moder var Karen Nielsdatter (Aarh. St. Aarb. 1946, s. 73), en datter af rådmand i Assens 1658-62 Niels Iversen og hustru Birgitte Christophersdatter (Svend Larsen, 1965: "Studier over det fynske Rådsaristokrati" II, s. 305). I Christen Sommers bo findes flere genstande med initia-lerne P F B K N D kombineret.
5. Skifteprotokollen fol. 225 a oplyser, at siden Søren Grønbechs og Johanne Marie Sommers bryllup 1701 havde hendes fader med renter givet dem i 19 år ialt 244 sletdaler 1 mark.
6. Sjelle Kirkebog. - En del af hendes forfædre omtalt i "Slægt og Stavn" nr. 2, 1985 s. 15, spalte 2, samt s. 20 note 2.
7. Skifte efter Catherine Elisabeth Wraae 1723 9/6 i Skanderborg Ryt-terdistrikts Skpr., fol. 167 b ff. En søn Laura Snell, 10 år gam-mel, havde til formynder sin morbroder Sr Esche Wraae på Høster-mærck. Wraa-slægten havde tilknytning til Estruplund. Sønnen døde - og birkedommer Johannes Snell efterlod heller ingen børn med Ellen Marie Sommer. Hendes søskendebørn nævnes i stort tal som arvinger (S. Nygårds Samlinger).
8. "Kjøbenhavns Universitets Matrikel" I-II, s. 298: 18 år gl.
9. o. anf., s. 358: navnet latiniseret "Victorinus Sommer", alder 20 år. Præceptor Henr. Veghorst. Seier Sommers rette fødselsår har mu-ligvis været 1690. Ifølge angivelsen i Næsborg Kirkebog får man nemlig 1689, men her 1691.

BOGANMELDELSE

Redaktionen har modtaget følgende bog til anmeldelse:

N. H. Frandsen: Engelholm skifteprotokol 1775-1850. Bønhasen 1985, 176 s., kr 98,00.

Skifteprotokollerne er en vigtig kilde for slægtsforskere, og benyttes flittigt af disse. Men de kan være vanskelige at benytte. Derfor er skifteprotokollen for Engelholm gods ved Præstø blevet udgivet, idet forfatteren håber at bidrage til en bedre udnyttelse af skifteprotokollen.

Bogen er kun et uddrag med de vigtigste oplysninger, da skifteprotokollen fylder over 800 sider. Alle oplysninger om personer er medtaget, med oplysninger om de familieforhold, som skifteprotokollen giver.

Oplysningerne er opstillet skematisk. Med et nummer til hvert skifte, derefter kommer afdødes navn og bopæl samt dato for første indførelse i skifteprotokollen. Derefter oplyses boets værdi. Hvis man vil vide, hvilke ting der var, må man benytte sig af selve protokollen på Landsarkivet. Desuden er skifterettens folk udeladt.

Bogen indeholder et fuldstændigt personregister, hvorved man kan finde alle de steder, hvor en person optræder i skifteprotokollen, enten som afdød, arving, værge, ægtefælle, kreditor el. lign.

Desuden er der et fuldstændigt stedregister, der viser, at folk kom fra hele Sydsjælland, samt enkelte andre steder, bl. a. fra København.

Man kunne ønske sig et lign. hjælpemiddel for mange andre af vore skifteprotokoller.

Bogen er indgået i foreningens bogsamling.

Af Pia Bondesson

DANSKE KANCELLI

Danske Kancelli er det ældste ekspeditionskontor for kongelige afgørelser (resolutioner).

Dets arkiv starter helt tilbage fra Chr. I's tid og fortsætter i en næsten ubrudt linie op til 1848, hvor det nedlægges og dets opgaver fordeles til de nuværende ministerier.

Det er vanskeligt for slægtsforskere at finde sagerne i kancelliet, idet registrene er svære at benytte, men der kan ofte findes sager

her, der giver bonus for vanskelighederne med at finde dem.

Op til 1645 findes kancelliets brevbøger trykt i uddrag, og op til dette år eftersøger man bedst en sag i de trykte udgaver.

Desværre findes der ikke en samlet udgave, idet de er trykt i flere omgange og findes både som selvstændige bøger og inkorporeret i forskellige tidsskrifter. De trykte udgaver fremgår af den følgende for-tegnelse.

Vil man forsøge at undersøge om ens forfædre er registreret i kan-celliets arkiver, er det vigtigt, at man kender dets arbejdsgang.

Denne arbejdsgang ændres noget igennem tiden, men det væsentlige skel ligge ved år 1800, hvor det system, som allerede Struense havde indført 1771-1773, blev indført for alvor.

Disse to arbejdsgange er skitseret i de følgende oversigter.

Der er to væsentlige forskelle på de to systemer. Før 1800 er sager-ne opdelt landsdelvis (Sjælland, Fyn, Jylland), efter 1800 er opdelin-gen en blanding af emne og landsdelvis (kirke og skole, sjøllandske justits og politidep.).

Før 1800 er der to slags udgående breve åbne og lukkede breve (mis-siver).

Efter 1800 er der kun en slags.

Derimod findes der i perioden sager, som ekspederes af kancelliet selv og de sager, som kræver kongelig afgørelse. Ligevægten imellem disse to typer forskydes i tidens løb, så flere og flere sager kan ekspederes af kancelliet selv. Det er derfor vigtigt, at begge sagssy-stemer eftersøges, idet det ofte er vanskeligt at afgøre for menig-mand, om den sag man eftersøger, skal søges som det ene eller andet.

Den samme vanskelighed møder man ved opdelingen i de åbne og de luk-kede breve. Åbne breve er i princippet kundtgørelser for alle (f.eks. en ny afgift), mens lukkede breve er stilet til de enkelte embedsmænd om, hvordan de skal handle i de enkelte sager (f.eks. hjælpe en bonde med nedsættelse af afgiften, fordi gården er brændt). Selve brevene findes ikke i arkivet, men de er registreret i uddrag i de to rækker brevkopibøger, registre for de åbne breve og tegnelserne for de luk-kede breve. Efter 1800 forenet til registeranter.

Desuden findes kopier af de breve, som kancellisekretæren selv har taget stilling til, før 1800 i dennes brevbog og efter 1800 i de så-

kaldte kancelliets brevbøger, der ikke må forveksles med den trykte udgave af registre og tegnelse 1550-1645 under samme navn.

Disse kopier af de udgående breve er de vigtigste, idet de indkomne skrivelser normalt er kasseret.

Derimod er de indkomne breve registreret fra ca 1660, dels i forestillings- eller resolutionsprotokoller, dels i egentlige registre, som supplik- og gratialprotokoller.

Man bør derfor forsøge at finde en sag i de udgående kopibøger, og derefter, når man har fundet en sag, undersøge hvad der står i de øvrige protokoller, supplik-, gratial- og resolutionsprotokoller. Derimod giver underskrivelsesbøgerne normalt kun lister over de breve, der er forelagt til underskrift, så her er der ikke meget at hente.

Derimod er de oprindelige indkomne breve, bilag hertil og brevkoncepterne normalt kasseret, men da de er meget værdifulde, bør man altid undersøge, om de evt undtagelsesvis skulle være bevaret.

Et specielt problem udgør de henlagte sager. Da sagerne er henlagt, kan de ikke findes i kopibøgerne for udgående breve. Disse må derfor søges i de indkomne registre.

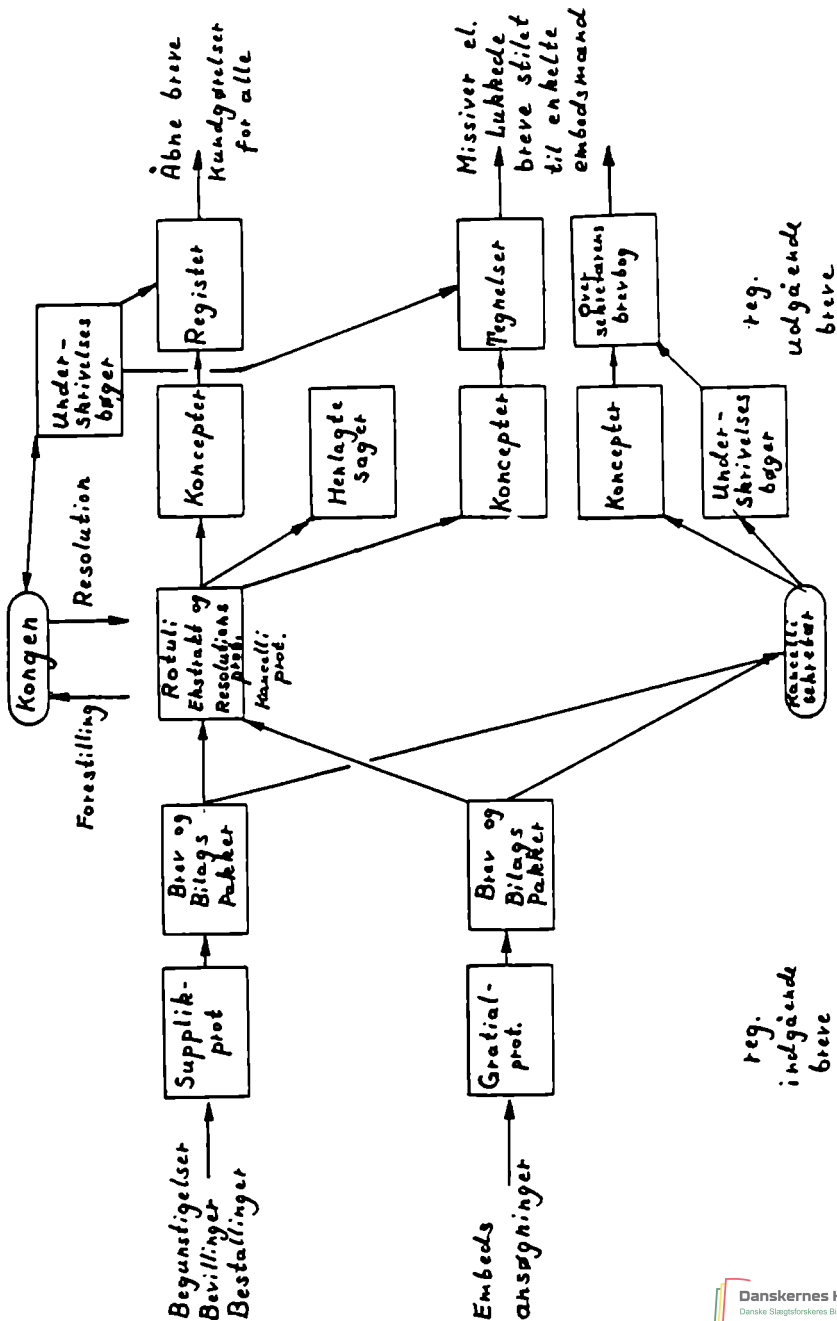
Ofte vil en sag i Danske Kancelli også kunne findes i andre arkiver. Dette hænger sammen med, at et indkommen brev ofte vil komme fra et byråd, amtmand eller retsindstants. Der vil derfor ofte kunne findes en kopi af brevet i disse institutionskopibøger. Tilsvarende vil det udgående brev ofte gå til sådanne institutioner, og kan så evt findes i disse arkivers brevpakker. Ja ofte er der ligefrem særlige brevpakker med kancelli breve.

Det vil derfor ofte være på grundlag af andre arkiver, at man starter en undersøgelse i Danske Kancelli. Man kan f.eks opdage en skilsmisse, en bevilgning af pension eller en embedsudnævnelse, og da sådanne og mange lignende sager er afgjort i kancelliet, vil en eftersøgning her evt bringe nyt materiale frem.

Jeg kan kun anbefale, at man prøver at kikke lidt i Danske kancelliets arkiv. Hvis man er heldig at finde noget materiale, er det normalt umagen værd.

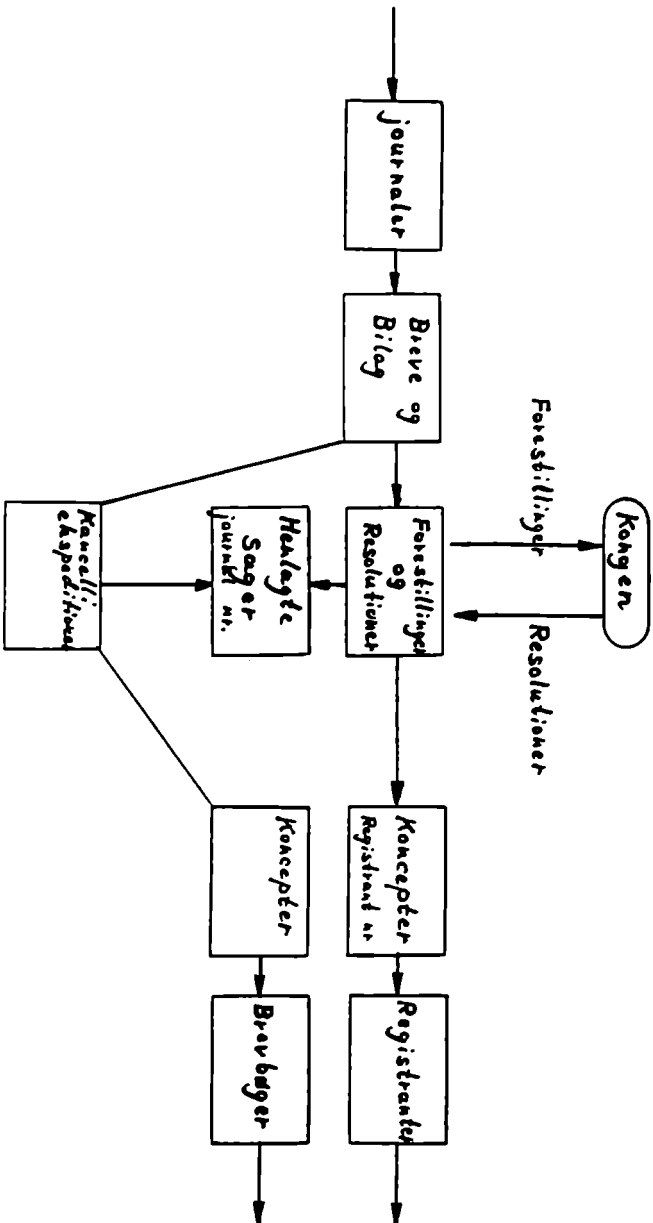
Flere oplysninger om arkivets indhold kan findes i Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse bind I og i Vejledende arkivregistratur I, der direkte omhandler Danske kancelli.

Danske Kammerelli for 1800

modt efter landsdele

Danske Kancelli:
1800 - 1848

depar tement
opdelt

- Bricka, C. F. m.fl. (Udg.):* Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold. I Uddrag 1551-[1645]. 1885-[1968].
- Becker, T. A. (Udg.):* Tegnelser over alle Lande 1535-1550. 1854-86.
1535|36| *Danske Magasin* III R. 4. 1854, s. 177-220; III R. 5. 1857, s. 23-82, 89-146, 252-325.
1536. *Danske Magasin* III R. 6. 1860, s. 28-81, 97-159.
1538|37-39|. *Danske Magasin* III R. 6. 1860, s. 181-237.
1539|42|. *Danske Magasin* III R. 6. 1860, s. 277-361.
1543|45|. *Danske Magasin* IV R. 1. 1864, s. 1-65.
1545|47|. *Danske Magasin* IV R. 1. 1864, s. 91-172, 185-302.
1547. *Danske Magasin* IV R. 1. 1864, s. 305-53.
1548. *Danske Magasin* IV R. 1. 1873, s. 70-100, 171-86.
1549. *Danske Magasin* IV R. 2. 1873, s. 307-23; IV R. 4. 1878, s. 84-98, 146-77, 363-78; IV R. 5. 1884, s. 54-61.
1550. *Danske Magasin* IV R. 5. 1884, s. 176-216, 313-34; IV R. 6. 1886, s. 148-67, 224-52, 324-36.
- Erslev, Kr.: W. Møllerup (Udg.):* Danske Kancelliregistranter 1535-1550. 1881-82.
- Erslev, Kr.: W. Møllerup (Udg.):* Kong Frederik den Førstes danske Registranter. 1879.
- Suhm, P. F. (udg.):* Kong Christian II. aabne Breve, Fyen angaaende. P. F. Suhm (udg.): *Samlinger til den Danske Historie* II, 2. 1782, s. 1-58.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian II. aabne Breve, Lolland angaaende. P. F. Suhm (Udg.): *Samlinger til den Danske Historie* II, 2. 1782, s. 59-90.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian II. aabne Breve, Sieland angaaende. P. F. Suhm (Udg.): *Samlinger til den Danske Historie* II, 1. 1781, s. 103-206.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian II. dens Forordninger og aabne Breve Gulland, Øland og Bornholm angaaende. P. F. Suhm (Udg.): *Nye Samlinger til den danske Historie* III. 1794, s. 51-64.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian II. dens Forordninger, Skaane og Halland angaaende, i Aarene 1513-17. P. F. Suhm (Udg.): *Nye Samlinger til den danske Historie* II. 1793, s. 117-80, 137-92.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian den II. dens Forordninger og aabne Breve, Falster angaaende. P. F. Suhm (Udg.): *Nye Samlinger til den danske Historie* II, 3. 1784, s. 159-69.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Kong Christian den 2. dens Forordninger og aabne Breve Jylland angaaende. P. F. Suhm (Udg.): *Nye Samlinger til den danske Historie* I. 1792, s. 51-96, 150-90, 277-98, 344-86.
- Suhm, P. F. (Udg.):* Slutning af den i de Sandvigske Samlingers 2det Binds 1ste Hefter begyndte og i de følgende Stykker fortsatte Udskrift af den gamle Cancelliregistrant, som indeholder Kong Christian II. dens Forordninger og aabne Breve. P. F. Suhm (Udg.): *Nye Samlinger til den danske Historie* III. 1794, s. 139-63.

REFERAT AF GENERALFORSAMLING DEN 18. MARTS 1986.

Caspar Hassing blev valgt til dirigent.

Formanden gennemgik i sin beretning årets forskellige møder og foredrag.

- Foreningen har 343 medlemmer, hvilket er en tilbagegang på 1.
- Folketællingsprojektet mangler nogle frivillige, der vil foretage kontrol af de allerede udskrevne kort og lægge dem i alfabetisk orden.
- SSF (Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger) og Samfundet for Dansk genealogi og Personalhistorie er gået i samarbejde for at undersøge mulighederne for anskaffelse af nye kirkebogsfilm. Må dog betragtes som en arkivopgave og ikke en opgave for 2 private foreninger.
- Readerprinteren på RA er benyttet en del mindre end i de foregående år - f.eks. 1984 blev der optaget 423 kopier pr. måned, mens tallet er faldet til 295 pr. måned i 1985.

Dette skyldes flere ting, kopiprisen er sat op fra 1,50 kr til 2,00 pr. kopi. Arkivet er endvidere ikke i stand til at stille arkivassistance om lørdagen, hvorfor printerens ikke må bruges.

Readerprinterens blev kritiseret, idet kopierne er meget dårlige - flere gav udtryk for, at foreningen skulle tegne en servicekontrakt med faste terminer for eftersyn m.v. Munksgaard bemærkede, at en sådan kontrakt tidligere er opsagt, idet den kostede ca 2.400 kr.

Bestyrelsen lovede at undersøge mulighederne.

Formandens beretning blev herefter godkendt.

Kassereren Lone Wredstrøm forelagde derefter det reviderede regnskab, som blev godkendt.

Ingen indkomne forslag.

Kontingentet for 1987 blev foreslået uændret kr. 90,-, hvilket blev vedtaget.

På valg til bestyrelsen var: Jørgen Aasberg, Inger Hetmar og Otto Bendixen - Sidstnævnte ønskede ikke genvalg.

Fra bestyrelsen blev foreslået nyt bestyrelsesmedlem, Robert Oest-Larsen og som bestyrelsessuppleant, Arne Navne.

Der var ikke andre forslag, hvorfor alle var valgt.

Caspar Hassing blev genvalgt som revisor.

Mogens Rosenløv blev genvalgt som revisorsuppleant.

Under eventuelt orienterede Lone Wredstrøm om foreningens bogbestand, der kan udlånes. Hvis man er i besiddelse af overflødige bøger, er foreningen gerne modtager.

Foreningen har modtaget en henvendelse fra Birgit Hansen, Rønne, tlf (03) 95 03 69, med tilbud om at foretage undersøgelse for vore medlemmer på lokalhistorisk arkiv i Rønne. Har stor lyst til dette arbejde, men mangler selv aner på Bornholm. Fr Hansen ønsker ikke betaling, blot eventuelle kopier betalt.

Formanden gav udtryk for, at han var ked af, at Otto Bendixen ikke var til stede under generalforsamlingen, idet han gerne ville takke Bendixen for det store arbejde, han gennem årene har gjort for foreningen, som han også er medstifter af.

Bendixen har et meget krævende arbejde med hyppige rejser m.v., hvilket også er grunden til, at han ikke kunne være til stede under generalforsamlingen.

Dirigenten takkede for god ro og orden under generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen holdt Henning Kiilerich Frederiksen fra Roskilde et foredrag om "Håndværkernes liv i forrige århundrede, samt deres brug af laugsprotokoller".

KONSTITUTION

Ved et bestyrelsesmøde afholdt den 7. april 1986 har bestyrelsen konstitueret sig således:

Formand Jørgen Aasberg
Kasserer Lone Wredstrøm
Sekretær Anna M. Krogh-Thomsen

BEMÆRK

Båring kurset 1986 afholdes i dagene 10. - 12. oktober 1986 IKKE 24. - 26. oktober, som det blev meddelt på kurset 1985.

Program og tilmelding udsendes i august 1986.

CHR. FR. HERMANN HOE'S LEVNEDSBERETNING

Fortættelse på artikel påbegyndt i Slægt og Stavn nr 3 1984.

Godsejeren var en Mand lidt over min Alder, født paa Gaarden. Paa en vis Maade rig, da han kun skyldte en Søsters Arvepart bort, paa anden Maade sad han smaat nok i det, da Gaarden intet gav af sig og Tienden af Godset var mest Tidsler og Ukrudt. Det var egentlig Skoven, han levede af, og en vis Herskablighed skulle opretholdes, f.eks. Kusk og 4 1'ste klasses Køreheste. Praktisk Landmand var han ikke, men i de 18 aar, jeg var Forvalter hos Ham, var han altid villig til, saa vidt muligt, at skaffe mig Penge til Gaardens Fremdrift, endskjønt han ofte ikke forstod, hvad Menigen var. Jeg indførte "Brak" paa de umaadelig urene Jorder og begyndte Udgrøftning. Vandafledning ved aabne Grøfter. Han saa en hel Sommer paa denne Gravning (Drøning var ikke naaet her til Landet, Rør kunde ikke faas) og den evindelige Harvning og Pløjning, sagde intet videre. Jeg troede han var "med". Saa endelig til Efteraaret, da hver Vandfure traf en Grøft og denne atter førte til Hovedgrøften, erklærede han, at en saadan Mark egentlig saa godt ud, blot ? ? ? o.s.v. Næste Høst, da Marken gav 4-5 Gange saa meget som sædvanligt, var han "med" og frygtede kun for "hvordan i al Verden vi skulle faa den Masse Rug og Hvede tærsket". Dernæst stod der 12 Daglejere og tærskede i Laden Vinteren over. Jeg foreslog Tærskemaskiner, som jeg ganske vist aldrig havde set - fabriksmæssig lavedes de ikke - men en Møllebygger et eller andet Sted lavede Hestegang af store Træhjul og Tærskemaskiner med "Snoretæk". Vi hentede ham langvejs fra; Træ, Eg og Ask havde vi oplagret tørt, og i Løbet af en Maanedes Tid stod et vældigt Maskineri færdigt.

Gårdens "Hjulmand" arbejde med og blev paa den Maade uddannet som Reparatør. Det eneste Jern i hele Maskinen var nogle jernskinner på Maskinens "Skagler", som vor egen Smed skruede paa. Maskinen gik over Forventning med 6 Heste, og Tærskede ca. 100 Td. pr. Dag, som saa 4-6 Daglejere kørte over 2-3 Rensmaskiner, det var mere sinkende end selve Tærskningen, men naar det endelig var overstaaet, saa gik der 100 Tdr. Korn lige fra Laden til Byen. Tidligere skulde de ugentlige Tærskninger bæres paa loft, og maales ned igjen ved Salg. 100 Tdr. var 10 Læs.

Vejene vare saa daarlige, at der maatte kjøres 5 Tdr. ad Gangen til Landevejen, og her løssedes der saa om til 10 Tdr. pr. Vogn, der gik til Byen. Til Horsens var der 1 1/2 Mil, til Aarhus 4 1/2 Mil. Naar vi kunde faa 1 Mk (33 øre) mere for en Td. Korn i Aarhus end i Horsens, saa Kjørte vi dertil.

En slem Uskik var, at Karlene i Kjøbmandsgaardene fik Brøndevin; Mad havde de med, og som oftest var hele Beæstningen drukken, naar de skulde hjem. Jeg har oplevet, at de 10 Vogne kom kjørende, og Hestene svingede op for hver sin Vognport af gammel Vane, og 1 eller flere af Karlene laa sovende, faldet bag af Agebrættet. Det Spørgsmaal kunde vi ikke magte. Det Brøndevin, Folk blev budt, drak de, de troede, at der var lige saa meget Nøring i en Snaps, som i en Skjæppe Byg.

Efter faa Aars Forløb kom Gaarden til at "give" - efter Mergling og Vandafledning. Kornet steg, der kom Penge i Kassen. Godsejeren var ugift, manglede fuldstændig det Ydre, der gjør Indtryk paa Femininum, men var jo isøvrigt et "godt" og respektabelt Parti. Tanter og Kusiner var svært paa Førde for at arrangere Parti, men det mislykkedes længe. I Horsens levede en almindelig agtet afholdt fin Officersfamilie - Moer og 2 meget smukke Døttre, fashionabel Armod, fint Broderi o.s.v. Pludselig blev Godsejerens Forlovelse proklameret med den ældste Datter. Hvordan ved jeg ikke, ham troer jeg at ville fri for alt Ansvar. Den nye Frue drog ind, skjønn, fint tænkende og handlende, og snart langt mere dygtig end man kunde vente. Jeg havde stor Respekt for Damen og var hendes Raadgiver paa mange praktiske Omraader. Ægteskabsforholdet var "smukt" og opfyldte sin Hensigt. 8 Børn. - Gaarden gav Penge og trods Giftermaal og større Forbrug slog Pengene godt til. Priserne vare i Opgang.

Engang blev jeg tilsagt til Konference med Fruen. Han var ikke hjemme, og jeg mødte i en vis Spænding. Sagen var kort: "De andre Godsejere foretager ofte en Udenlandsrejse (Bade), sig mig, kan jeg forsvare at bede min Mand om en saadan?" "Hvad vil det dreje sig om, Frue?" 1 a 2000 Daler. Jeg regnede og sagde ja. Nogle Dage efter kom Godsejeren meget altereret til mig: "Min Kone vil til Udlandet, og jeg skal med, har De hørt saa galt?" "Naa ja Pengene kan jo let skaffes". "Hvad kan de, ja saa maa vi vist afsted". Det kom de. Da de på Hjemvejen kom til Hamburg, slap Pengene op, og jeg fik et meget nervøst Brev om at sende

Penge. Det skete, og Herskabet kom hjem, endnu nervøst, de troede, at Kassen var "skrabet".

Man holdt dengang ikke af sedler; Omsætningsmidlet var Specier, dem førte man med sig i Lærredsposer, og gjemte dem i Kister. Blev det for mange, bragtes de til visse Kjøbmænd, der optraadte som en Slags Bankiers. Kapitaler til fast, flersaarig Forretning, anbragtes hos Pontoppidan i Hamburg.

Strax efter Hjemkomsten blev jeg tilsagt til Referat. Godsejerens første Udtalelse var: "Uha, Gud ske Lov at vi er hjemme igjen, men Penge har vi vel ingen aff?" Jeg havde sørget for at afhænde en Del og havde 3500 Daler i gode Specier, dem tog jeg med og præsenterede, tilligemed Regnskabsbogen. Godsejeren tog Pengene og hældte dem ud i 3 Chatolskuffer. Fruen tog Regnskabsbogen og beholdt den 2 dage. Saa afleverede hun den med et meget venligt Smil og 12 dejlige Sølvspiseskeer. Jeg blev mere og mere Fruens Tillidsmand. Selv naar Godsejeren havde en "Vrøvledag", hvad der kunne ske, kom hun og sagde: "Kan De ikke "Beskjæftige" min Mand, han er idag ikke til at omgaaes". Jæger var han, men ikke for længe ad Gangen, han var for "Fed". Jeg sagde saa: "Imorges saa jeg Bekkasiner i "Mosen", det var der nemlig altid. Saa gik han derned, skød en 20-30 skud, og kom saa udaset hjem, sov et Par Timer, saa var Luften ren.

Paa Gaarden holdes 10 Husholdningskøer og 200 Stude. De fodredes om Vinteren med Halm og Hø + Tiendehavren, mest Tidsler. Om Sommeren fededes de paa Græs. De slagtes saa om Efteraaret. Den bedste Køber var en Baron, der ejede et Nabogods. Han interesserede sig kun for 3 Ting: Jagt, Stude og gl. Rom. Hvilken interesse, der var størst, ved jeg ikke. Naar han kom, sattes der en Flaske gl. Rom paa Bordet. Han tog en Snaps; sagde saa: "Man kan ikke gaa paa 1 Ben" tog en til og blev ved, til Flasken var tom. Saa handlede der om Stude. Fruens første Aar spurgte hun mig: "Kan vi ikke afskaffe den Flaske Rom?" "Jeg troer det vil være upraktisk. Skikken er gammel". Hun bøjede sig. Hilste paa Baronon med en vældig Anstand, og trak sig tilbage. Det brød Baronon sig Pokker om, heldigvis.

Det blev efterhaanden mindre rentabelt med det Studehold, og jeg var ked af det meget Markedsrejsen. Endvidere ville jeg gjerne giftes med min første Principals Datter⁴. Enden blev, at der byggedes Mejeribyg-

ning med Bolig til mig - og min Kone dirigerede Mælkeriet, efter at havde faaet et Kursus paa Als i fineste Holstensk Mejeri. (Se mit Lærested). Min kone var født og opdraget i Flensborg, havde faaet en god Skoleundervisning, korresponderede Tysk og Fransk, men ikke Dansk, dog talte hun Dansk efter Opholdet paa Hovedgaard. Med Godsejerfruen talte hun altid Tysk, ved første Præsentation forsøgte de Fransk, men der var vist ingen af dem der kunde, saa lod de være. En Dag sad de og passiarede, og kom ind paa mit Latinskoleophold i Rendsburg. Min Kone spørger mig saa pludselig: "Hvad hed den Oberst, der druknede sig i Fæstningsgraven?" "F": Tableau: Ikke et ord mere om den Sag. Det var Fruens Faer. Naa, hun var jo lige god, hun var en af de agtværdigste Damer, jeg i mit Liv har Kjendt.

Da pludselig sprang der en Bombe. Det blev "moderne" at Godsejerne forpagtede ud, og min Principal blev smittet. Han sagde til mig: Ja, jeg er ked af det, men alle forpagter ud, og saa vil jeg ogsaa, saa De maa se Dem om efter noget andet.

Det var ikke saa rart for en Mand med 4 Børn, der kun ejede 1000 Rbd. Kontante Penge havde Godsejeren ikke, det vidste jeg, men sin Kaution tilbød han, det var jo ikke saa lidt. Jeg saa mig omkring, han overvejede. Saa en Dag kom han og sagde: "Hvorlænge forpagter man som Regel ud?" "8 a 10 År" - "Jeg holder ikke af at binde mig saa længe, min ældste er 19 aar og engang skal han have gaarden i "Forpagtning". Jeg anede endnu intet, men saa siger han: "Min Kone siger, jeg skal forpagte Dem Gaarden i 2 Aar og saa tage C. hjem som Forvalter eller Forpagter; jeg tør godt betro Dem den, det har jeg jo egentlig gjort i mange Aar". Jeg greb naturligvis til, fik - en efter Tiden - rimelig Forpagtning, men Korn- og Smørpriserne steg saa hurtigt, at jeg første Aar tjente 4000 Rbd., og sidste Aar 10.000 Rbd. Det var min økonomiske Lykke. Jeg rejste fra Skagen til Grønsen for at faa en anden Forpagtning, der fandtes ingen. Saa købte jeg en stor Bondegaard paa 114 Tdr. Land, og har der haft det godt og opdraget mine 5 Børn.

Jeg var Forvalter paa Tyrrestrup under Krigen 1848-50. Pludselig indløb et Rygte: "Slaverne ere løse" Jeg "Stejlede", jeg vidste, at den Flok Slaver, der var i Rendsburg, kunde vi "æde" med Hud og Haar, men i Oprørstider er jo meget andet Pak end Slaver paa færde; altsaa "Mobilisering". Rygtet meldte, at de skjændte og brændte mellem Hor-

sens og Vejle. Godsejeren kørte til Horsens, købte alt hvad han kunde faa af Skydevaaben og Ammunition (Blybarrer).

Han kom grædende hjem, og Smeden og hans og mine store Drengene blev sat til at støbe kugler. Bøsserne skulle prøves - og Drengene skød 80 Mistbænkvinduer itu. Smeden blev sat til at smede Spyd, og alle Træskafter, som vi havde paa Lager blev beslaaede. Sognefogeden indfandt sig og senere næsten alle Byernes Gaardmænd (Føstere). Godsejeren blev valgt til "General", jeg til Næstkommanderende, og Slagplanen blev lagt: Slaverne skulle modtages ved Bygrønsen, blev vi nødt til Tilbage tog, skulde Kvinder og Børn samles paa Herregaarden.

Næste Opholdskamp skulde staa ved Herregaardens Markdige, tilsidst skulde alle samles indenfor Voldgravene, og alt udenfor liggende afbrændes, og der skulde vi saa "sejre eller dø". Kusken, der havde været "Rytter", blev sendt ud at spejde. Sabel kunde vi ikke skaffe ham, men han fik 2 ladte Pistoler og en Fork.

Der var en rædsom Hurlumhej, indtil Kusken, hen mod Aften, kom hjem med den Besked: "De ærløven de Hiele". I Horsens stod Borgervæbningen opstillet Langs ad Søndergade fuldt rustet. Kammerherre de Thygeson til Matstrup red langs Rækken og gav hver Mand en Femdalersseddel. Der er aldrig, hverken før eller senere, set saa mange fulde Folk i Horsens som den Dags Aften. Det var Slutningen paa Slavekrigen i Horsens, mange "faldne" (fulde), men ingen døde.

Under Ryes Tilbage tog havde vi Indkvartering af Hannoveranere. De vare ualmindelig godt beredne. Officererne ejede som Regel deres Heste. En Oberst red en ualmindelig god Hoppe. Jeg forsøgte at købe den. Han svarede: "Nicht für Gold, aber es freut mich, dass Sie sehen kann, dass es eine gute Stute ist".

Jeg blev af og til hentet til en Landsby eller Gaard, hvor der var Vrøvl. Naar saa Parterne forstod hinanden, var der i Reglen intet i Vejen.

Fodnote: Fortælleren rejste over Kongeaasen med 4 Daler kontant i Lommen, arbejdede trofast et helt Liv igennem indtil 95 Års Alderen, og efterlod sine 5 Børn 80.000 kr. til Deling.

Sønnen Ferdinand Hoe, f. 12. Dec. 1852 fortsætter beretningen:

Egne Erindringer:

Vi boede mellem Horsens og Vejle. Jeg gik paa Horsens Latinskole. Spændingen i Befolkningen var stor før Krigen 1864, da Frederik VII laa syg paa Lyksborg. Jeg boede hos en Svoger⁵, som d. 15. november havde et Par fremmede Herrer paa Besøg. Jeg var nede paa Gaden og op-fangede her Efterretningen om Kongens Død. Herrerne græd og skyndte sig ud for at faa nøjere Efterretninger.

Efterretningen om Tilbagetoget fra Dannevirke virkede saa lammende nedslaaende, at jeg ikke har oplevet noget nær lignende, ikke engang Dybbøls Fald kunde lignedes ved det. Efterretningen om Slaget ved Helgo-land virkede saa opløftende ildnende, at Fregatten "Jyllands" Skjæbne i disse Dage paa mig gjør et bittert Indtryk ved Mindet om Slagets Virkning.

Hurra for Chefen og Hurra for alle Mand,
som viste Tysken hjem fra Helgoland,
for deres flakte Fugl,
vi kryber ej i Skjul.
Hurra for Hejmdal, Jylland og Niels Juel.

Det sang hver Gadedreng, hvad synger vi nu? 7000 kr. koster det at bevare "Jylland"; Uha, 7000 kr. for hele Danmark, der kunde jo blive for lidt til vore mange Kommissioner og Komiteer. Det eneste var, om vi lavede den til Varieté-Beværtning; en smuk Tanke, men saa konkurrede den jo med den, vi har, det kan aldrig gaa. Derfor Ophugning, det giver Penge i visse slatne Kasser. Tiderne og Følelserne skifte.

Jeg husker Slaget ved Vejle. Hele Horsens By var paa Landevejen syd for Byen. Jeg løb en Mil hjem og stod i Gaarden og hørte Kanonsalverne. I Horsens lavedes der Læs af Smørrebrød, Kaffe og Øl til de vigen-
de Danske; saa kom kun en enkelt Bataillon gennem Byen. Resten vest om. Dagen efter kom Østrigerne og spiste Smørrebrøddet. Jeg saa Tyrolerjægerne komme, gransmykkede under Radetzkymarchen. Byen var saa tæt belagt, at Beboerne vare trængte tilbage til Sovekamre og Kjøkken. Stuerne vare belagte. Mand ved Mand med Tornysteren under Hovedet, mens Kakkellovnen glødede. Der var Mandstugt, jeg husker ingen Uorderner. I vor Port lavede en fuld Soldat lidt "Sjov". En Officer, som laa i vort Portværelse, hørte det. Han "sprang" ud paa Trappen, ind igjen,

Sabel og Chacot paa og ned og gennemptryglede den fulde Soldat med den flade Klinge, saa man skulde tro, han blev Invalid. Slutningen saa jeg ikke. "Opslag" paa passende Steder var undertegnede v. Gablenz. Senere kom Prøjserne, de laa ikke saa tæt, men vist ret længe, for vi blev personligt kjendt med dem, særlig jeg, der var tysktalende. Soldaterne hentede "der kleine Jung" fra Nabolaget for at faa Oplysninger. Hos min Svoger laa en Hauptmann Hermann v. Gerdorf; han var en venlig Natur, som ofte underholdt sig timevis med mig, fordi han kjedede sig. Jeg saa senere, at han var falden som General i Frankrig 1870.

Engang kom Østrigerne ind på Skolen og tog den til Lazareth. Der blev opstillet 2 sort-gulstribede Skilderhuse foran Skolen, de stod der til Krigens Slutning. Det forekommer mig, at de stod i Skolens Kjælder, saa længe jeg gik der, staar der maaske endnu. Jeg var hjemme, mens Skolen var "lukket". En Aften kom der ca. 200 Østrigere ind ad en Smøge, de skulde være der Natten over. En Oberst, Greve, førte selv sit Kjøkkenpersonale med, han havde også Raamateriale + Vin med. Min Fader foreslog at lade min Søster, som forestod Husholdningen, lave Maden. Han svarede: "Schön, aber Sie essen selbst mit". Det skete, og alt forløb programmessigt. Vi beholdt vort Kjøkken. Soldaterne vilde købe "Speck". Min Fader bad Obersten om en Underofficer til Opsyn - der blev slaet en Møgfjæl for en Dør, og udskjaaret ca. 100 pd. fedt Flæsk til den vedtagne Pris. Det røgede fede Flæsk spistes med stor Appetit til "Kommisbrød". Østrigerne førte Vin med, som uddeltes til Soldaterne. Næste Morgen skulde et stort Fød deles. Obersten forlangte Ankere, og vore Øltønder maatte tømme. Fader trykkede sig ved Afleveringen og sagde til Obersten: "Dem ser jeg vel aldrig mere" "Auf Ehrenwort". 8-10 dage efter kom en Bonde fra Skanderborgegnen kjørende med Tønderne, rystende forlangte han Kvittering, ellers blev han skudt!!!

Østrigerne og Prøjserne arrangerede stort Væddeløb paa Bygholms Nørremark. Østrigerne var dengang Prøjserne langt overlegne hvad Heste angik. De arrangerede ogsaa et "Tivoli" i et Lystanlæg ved Gaarden, der hed "Frederikslust". Musikken var storartet. Gjøglereltene Legio o.s.v. Hen på Natten kom en Trop Prøjsere med en "Døddrukken" Officer ind i Gaarden og vilde have Officeren Kjørt til Horsens. Min Fader henviste dem til Sognefogeden. En Underofficer vilde saa sende en Me-

nig afsted. Han fik den Ordre: "Du siger, han skal kjøre, vil han ikke, saa rusker du ham lidt, vil han stadig ikke, saa pirker du ham lidt, men ikke for meget (pegende paa Bajonetten). Da min Far hørte det, vilde han fri Sognefogeden, som ikke var tysktalende, for Ubehageligheder. Han lod spænde for og lod en Karl Kjøre. Officeren laa i en Kassevogn i en Mæsse Halm. Da han kom til Horsens, var han blevet af med Overflødheden og taalelig klar. Han gav Karlen en præjsisk Daler, og denne erklærede ved Hjemkomsten: "A wa sku tefres, der kom en fuld Tysker hvø Nat!!".

Prøjserne lod sig meget fotografere, og Fotograferne fyldte deres Udhængsekabe med den Slags Billeder. Ved Fredsslutningen, da den sidste Soldat havde forladt Byen, maatte de imidlertid hurtigt tages ind, for vi Drengene demonstrerede "fædrelandsk" ved at "knalde" Udhængskabene med Sten. I Byen Thorsted syd for Horsens blev 3 danske Dragoner afskaarne af en tysk Husarpatrulje. De red ind i gaardene, fik Hestene afsadlede, civile Klæder paa og reddede sig - en risikabel Historie. I Bredballe nord for Vejle gik "Aarøes Korps" i Land og fangede eller nedhuggede en Afdeling tyske Hestfolk. Dagen efter blev byen afbrændt.

Noter:

1. Christian Frederik Hermann v. Hoë (kaldet Frits) (Søn af nr. 2) f. 4.10.1808 i Hohenwestedt - d. 6.12.1903 på "Overgaard" Hatting - viet 1836 på "Hovedgård" til Marie Gøtting f. 3.7.1811 i Flensburg d. 17.6.1863 i Hatting.
2. Gerhard Hoë, f. i Trondhjem Jan. 1775 - døbt 31.1. - søn af Christian Hoë & Margrethe Klinge. - d. 10.2.1832 i Hohenwestedt. 1821 viet 2.9. i Hohenwestedt til Catharina Heeschen f. 25.3.1789 Kellinghusen, d. 11.4.1872 i Itzehoe.
3. Jonas Gøtting f. 19.6.1783, d. 3.12.1844 - viet 18.10.1810 i Flensburg til kusinen Maria Drude Gøtting, f. 22.8.1790.
4. Maria Gøtting (se 1).
5. Mads Peter Høstmark Risom, f. 27.6.1828 i Bogense, død 14.1.1884 i Horsens - viet 3.6.1856 til Marie Cathrine Hoë, f. 6.8.1838 på "Hovedgård", d. 9.2.1912 i København (hun datter af 1).

Indsendt af Inger Lerche
Havetoften 3
2800 Lyngby

I N D H O L D

Bjørn Sommer: Sagn om en præstegårdsbrand i Sjelle sogn	s. 3
Pia Bondesson: Boganmeldelse	s. 8
Bendixen, Otto: Danske Kancelli	s. 8
Referat af Generalforsamling den 18. marts 1986	s. 14
Inger Lerche: Chr.Fr.Hermann Hoe's levnedssberetning	s. 16

Forsidebilledets titel: *Die Königl. RESIDENS COPENHAGEN. Farvelagt tegning af lederen af Københavns fæstningsbyggeri, Gottfried Hoffmann. Københavns Bymuseum. (Fra "Danske bybilleder 1580-1850." Ved Mogens Carstensen, 1976)*